

Кліматично-дружній туризм: актуальність, шляхи та перспективи впровадження в Україні

Марія Растворова

*к. геогр. н., доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: RastvorovaMO@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-2147-9957*

Наше покоління вже стало свідком екстремальних погодних умов і стихійних лих в різних куточках планети, зумовлених кліматичними змінами – які демонструють в дії «ефект метелика» – втручання в екосистему в певному регіоні може призвести до проявлених наслідків в іншій місцевості. Нагальність питання наслідків і запобігання кліматичних змін зумовили їх актуальність в контексті глобального порядку денного. Задля досягнення цієї мети, світовою спільнотою прийнято ряд міжнародних угод, зокрема Паризької кліматичної угоди (2016 р.). [1] В той же час в процесі практичного втілення, цілі та показники, зазначені в цьому установчому документі, виглядають більш і більш декларативними та все менш реалістичними – про це свідчать заяви, зроблені в межах доповідей на ряді попередніх Міжнародних кліматичних конференцій (COP 26 у м. Глазго та COP 27 у м. Шарм ель-Шейх) та результати, відображені в звітах Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату IPCC [2].

За оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10 %. Загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму, становить 11 %. [3] Особливістю туристичної галузі є її комплексність: вона поєднує в собі щонайменше п'ятдесят суміжних галузей, зокрема транспорт, культуру, музейну справу, готельне господарства, харчування та інші. В зв'язку з цим, туристична галузь є дуже чутливою до зовнішніх викликів – таких як економічна криза, пандемія, військова агресія, а також кліматичні зміни – й одночасно є дієвим агентом в економічному відновленні, розбудові миру та запобігання кліматичним змінам.

В зв'язку з цим, на глобальному рівні виникла та швидкими темпами набуває свого розвитку ідея кліматично-дружнього туризму (англ. – Climate Friendly Travel, далі – CFT). На міжнародному рівні інновація CFT передбачає: організацію інтенсивного тематичного навчання зацікавлених осіб з метою створення мережі національних експертів; створення та ведення Єдиного реєстру для декларування амбіцій підприємств туристичної галузі щодо підвищення сталості їх діяльності; ведення інформаційних онлайн-хабів успішних практик CFT як основи для інновацій та аналітики; експертний супровід та консультаційну підтримку громад, дестинацій і бізнесів в процесі переходу до зеленого майбутнього; організацію клубу винагород для мандрівників, для яких важливі питання зміни клімату та зменшення вуглецевого сліду подорожей. [4]

Задля відповіді на ці виклики, наприкінці 2022 року в Україні була створена

перша та єдина ініціативна група, яка спрямовує зусилля на створення та розвиток мережі кліматично дружніх подорожей. [4] Ініціатива з Кліматично-дружнього туризму [5] для України була заснована чотирма науковицями-географами – Вікторією Кіптенко (кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка), Марією Растворовою (кандидат географічних наук, доцент кафедри туризму Університету «КРОК»), Катериною Долговою (кандидат географічних наук), Іриною Околович (кандидат географічних наук). Напрямами діяльності ініціативи з кліматично-дружніх подорожей для України є такі:

- **освітній** – навчання майбутніх фахівців сфери туризму і подорожей з урахуванням світових тенденцій сталого туризму;
- **комерційний** – допомога українським туроператорам, закладам гостинності та авіакомпаніям в формуванні популярного в світі дружньо-кліматичного іміджу компанії;
- **управлінський** – формування іміджу країни сталого туризму, розвиток дестинацій та промоція національного туристичного продукту при залученні міжнародної допомоги;
- **суспільний** – СФТ як нова сфера впливу для громадського сектору, в тому числі, розвиток місцевих громад як середовища комфортного життя;
- **споживчий** – формування ціннісних орієнтирів зеленого способу життя та відпочинку для українського населення. [4]

2 листопада 2023 року було проведено міжнародний онлайн-захід [5], під час якого було офіційно започатковано Відділення кліматично-дружніх подорожей України [6] як частину глобальної мережі. Спікерами заходу від міжнародної спільноти виступили керівниця напряму сталого розвитку Європейської Комісії з Подорожей (European Travel Commission) Теодора Марінська, представники міжнародної організації з кліматично-дружнього туризму SUNx Malta Леслі Велла та професор Джефрі Ліпман, від України – Голова Державного агентства розвитку туризму Мар'яна Олесків, Народна депутатка Верховної Ради України, Голова підкомітету з питань лісових ресурсів, біорізноманіття, природних ландшафтів, об'єктів природно-заповідного фонду та з питань адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу, член делегації Парламентської асамблеї Ради Європи Юлія Овчинникова, начальник Управління туризму та промоцій виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) Марина Радова та лідерки Відділення кліматично-дружніх подорожей України. Основними тезами, проголошеними під час міжнародного онлайн-заходу стали:

1. нагальність впровадження кліматично-дружнього підходу;
2. важливість діяльності національних відділень для досягнення цієї мети;
3. вплив повномасштабної війни через військову агресію російської федерації на туризм в Україні;
4. заходи та напрями щодо підтримки та розвитку туризму в Україні під час повномасштабної війни;

5. перспективи та шляхи відновлення туристичної галузі на засадах кліматично-дружнього підходу.

Важливо підкреслити різноманітність цільової аудиторії впровадження кліматично-дружнього підходу – адже всі стейкхолдери – заклади розміщення, заклади громадського харчування, транспортні компанії, туристичні дестинації та самі туристи – можуть зробити свій внесок в зменшення викидів вуглецю в атмосферу та сприяти запобіганню змінам клімату та забрудненню навколишнього природного середовища. Консолідація зусиль цих стейкхолдерів є важливою складовою ефективного впровадження кліматично-дружнього підходу – в зв'язку з цим, наступним етапом діяльності Відділення кліматично-дружнього туризму в Україні є залучення українських гравців туристичної сфери до міжнародного реєстру задля поширення та впровадження найновіших інструментів задля зменшення викидів CO₂. Студенти туристичних спеціальностей і молоді фахівці туристичної галузі є важливою цільовою аудиторією кліматично-дружнього підходу в туризмі, адже вони є агентами змін.

Таким чином, кліматично-дружній підхід є своєчасною та ефективною відповіддю на сучасні виклики та має стати основним принципом при відбудові туристичної сфери після Перемоги! Відділення кліматично-дружніх подорожей України радо запрошує до співпраці!

Ключові слова: кліматичні зміни; кліматично-дружній туризм; відновлення.

Список використаних джерел

1. *The Paris Climate Agreement*. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>.
2. Офіційний сайт організації «SUNx Malta». <https://www.thesunprogram.com>.
3. *Стратегія розвитку туризму та курортів України 2017*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/249826501>.
4. *Climate Friendly Travel as an Innovative Tool for the Sustainable Recovery of Tourism in Ukraine* / Dolhova K., Kiptenko V., Okolovych I., Rastvorova M. // *Materials of the winter session of the International Carpathian School “Sustainable development of the Carpathian region: challenges and prospects”*, Kosiv: Shevchenko Scientific Society, 2023. 132 p. – P. 53-55. https://necu.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/ksh-2023_zymova-sesiya_materialy.pdf.
5. Офіційна сторінка CFT-Україна. <https://www.facebook.com/cfttravel.ukraine/>.
6. *Welcome to Ukraine Climate Friendly Travel Chapter*. <https://www.thesunprogram.com/cft-chapters-ukraine>.
7. Steinmetz, J. T. (2023, December 2). SUNx brings Climate Friendly travel to Ukraine. *eTurboNews | eTN*. <https://eturbonews.com/sunx-brings-climate-friendly-travel-to-ukraine>.